

показує досвід інших країн важливе значення для розвитку сфери послуг має державна підтримка, вдосконалення законодавчо-правового регулювання туристичної галузі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про туризм», затверджений Постановою ВРУ № 325/95-ВР від 15.09.95, ВВР, 1995, № 31, ст.242 (із змінами, внесеними згідно із Законами № 124-VIII (124-19) від 15.01.2015, ВВР, 2015, № 14, ст.96) – ст. 7.
2. Козловський Є. В. Правове регулювання туристичної діяльності: навч. посібник. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 272 с.
3. Пуцентейло П.Р. Економіка і організація туристично-готельногостинного підприємства. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, – 2007. – 300 с.
4. Наумова С. А. Экономика и предпринимательство в социально - культурном сервисе и туризме: Учеб. пособие – Томск: Изд. ТПУ, 2003.– 127 с.
5. Мельниченко О. А., Шведун В. О. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні: монографія. Харків: Вид-во НУЦЗУ, 2017. - 153 с.
6. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація та планування діяльності туристичних підприємств: теорія та практика. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.
7. Парфіненко А. Ю. Туристична політика зарубіжних країн : підручник / кол. авт. ; заред. А.Ю.Парфіненка. –Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 220 с.

ГОМАНЮК К.М.

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ТОПОНІМІКИ

Майже всі географічні об'єкти – гори й низовини, моря й океани, острови, річки й озера, населені пункти мають свої назви. Наука, що вивчає географічні назви називається топонімікою. До об'єкту дослідження топоніміки відноситься “походження, смислове значення, розвиток, сучасний стан, написання та вимову, а також природні та соціальні умови минулого, за яких дані назви виникли” [6]. З іншого боку “топоніміка” – це сукупність географічних назв, розташованих на тій чи іншій місцевості.

Якщо звернутися до топоніміки, то важко не помітити, що географічні назви відображають особливості місцевості, її рельєф, природу, економіку, види господарювання, історію заселення краю, а також політичні аспекти розвитку певної території. Топоніміка країни, регіону знаходиться у постійній динаміці, яку можна звести до певних етапів.

Топонімічним проблемам в Україні та її регіонів приділялося достатньо багато уваги в науковій літературі. Відомими є словник М. Янко “Топонімічний словник-довідник Української РСР”, роботи А. Горобця, О. Лиховида, М. Гоманюка, Я. Пасика та ін. [1, 3, 4]. Не можна не згадати великий доробок, зроблений авторами енциклопедії “Історія міст і сіл Української РСР” [2], де також багато уваги приділено топоніміці. Проте в згаданих роботах бракує періодизації топонімічних змін. Відповідно, мета статті – визначити основних етапи змін топонімів в Україні, та встановити основні чинники цих змін.

Структура топоніміки складається з тематичних напрямів, які сформовані за типом географічного об’єкту. Серед топонімів виділяються різні класи, між якими зустрічаються: гідроніміка – це сукупність назв річок, озер, морів, океанів, заток, струмків та інших водних об’єктів, ойконіміка – це сукупність назв населених пунктів, годоніміка – це сукупність назв вулиць, провулків, бульварів, проспектів та інших лінійних об’єктів та ін [2].

Виникнення та розвиток власних назв географічних об’єктів здавна цікавили людину. Географічні назви (топоніми) утворюються або від загальних назв географічних об’єктів (наприклад, ріка Річка, село Берег), або від власних імен (село Григорівка, місто Овідіополь). Значна частина географічних об’єктів має опосередковані назви. Так, наприклад, Кримський півострів отримав свою назву від назви фортеці Ор-Капу (Перекоп), що означає “фортеця на рву”. Для топонімів характерні сталість, довговічність. Важливі географічні об’єкти надовго зберігають свої назви, наприклад ріка Дніпро, місто Київ, гори Карпати [6], а назви дрібних об’єктів можуть змінюватися в межах одного покоління, особливо прагматонімів – назв магазинів чи фірм.

Якщо говорити про етапи формування топоніміки України, то варто зазначити, що географічні назви України утворювалися поступово, протягом тривалого часу. Багато з них дійшли до нас з давніх часин. Особливо це стосується гідронімів. Гідроніми – це найдавніші топоніми по всьому світу з огляду на велике значення водних ресурсів для людини. Так, в назвах більшості українських річок зберігається корінь на основі звуків “Д” й “Н”: Дніпро, Десна, Дністер, Сіверський Донець. Херсонський краєзнавець М. Підгайний вважає, що це говорить про найбільш давній характер виникнення цієї гідроніміки. Тобто, існують підстави вважати, що перший етап формування топоніміки України – це дописьменна доба. Назви, що утворилися у ті часи, дійшли нас у дуже трансформованому вигляді.

Наступний етапом виникнення топоніміки пов'язаний вже з писемною історичною епохою та з перебуванням на території України греків, римлян та візантійців. В античні часи українське узбережжя Чорного моря стало домівкою для численних колоністів з Греції. Ольвія, Пантикапей, Херсонес, Тіра, Гіпаніс, Борисфен та ціла низка інших має античне коріння. Частина з них зберіглася і до сих пір – це міста Херсон, Одеса, Севастополь, Феодосія. Проте присутність грецьких назв не була постійною. Їх теперішня наявність на карті України пов'язана з завоюванням Півдня України Російською імперією та проектом відновлення античної топоніміки завойованих земель – Криму та Північного Причорномор'я [2, 6].

Внаслідок різних історичних умов у різних місцях України утворення топонімів мало свої особливості. Так, на Житомирщині, Північному та Середньому Подніпров'ї та в північно-східній частині України, тобто регіонів, які здавна були пов'язані з центром Київської Русі та іншими руськими князівствами, топоніміка носить здебільшого слов'янський характер і говорить про середньовічне її коріння. Тут ми можемо говорити про третій етап формування топоніміки України. З тих часів до нас прийшли назви Київ, Галич, Чернігів, Рось, Олешки та ін.

Четвертий етап пов'язаний з монгольським завоюванням та утворенням Кримського ханства. В цей час територія степної України активно насичується назвами тюркського походження. Тюркомовні назви були більш поширеними на лівобережній частині Херсонської області. Наприклад, районний центр Новотроїцьке мав назву Сарабулат, селище Сиваське того ж району – Каракуй [1]. Залишилися назви тюркського походження і до нині. Це міста Очаків, Генічеськ, Джанкой, Бахчисарай, селища Чаплинка, Каланчак та ціла низка селищ та сіл у Криму.

П'ятий період має відношення до колонізації мало заселених теренів степної України колоністами з різних кутків Європи у XIX ст. Так, наприклад, німецькомовні назви та назви на івриті та їдиш були здебільшого розповсюджені на правобережжі Миколаївської, Херсонської та Кіровоградської областей. Це назви сільськогосподарських поселень, заснованих німецькими, єврейськими та шведськими колоністами, які прибули сюди в кінці XVIII на початку XIX століть та назви, які з'явилися внаслідок утворення в 20-х роках XX ст. єврейських національних районів та окремих єврейських сілрад. Німецькими колоністами були засновані теперішні Високопілля (колишнє Кронау), Високе (Нейфельд), Кочубеївка (Тіге) [1, 2]. Єврейські колоністи, які прибули з території теперішньої Білорусі та півночі України, заснували колонії Калинінське (Велика Сейдеменуха, згодом

Калініндорф) та Малу Сейдеменуху (Штерндорф) Великоолександрівського району.

Наступний етап був дуже потужний, тому що пов'язаний з Жовтневим переворотом 1917 року з наступним створенням Української радянської соціалістичної республіки. У радянські часи масово прийшли нові назви, що мали відношення до комуністичного режиму: Комсомольське, Нових Шлях, Зоря комунізму, Піонерське. З'явилася велика кількість назв міст і сіл на честь діячів Комуністичної партії: Кіровоград (Кропивницький), Цюрупинськ (Олешки), Ворошиловград (Луганськ), Орджонікідзе тощо.

Останній етап пов'язаний з здобуттям незалежності України. Цей етап почався у 1991 році і триває й досі. Великим стимулом для перейменування ста декомунізація в Україні — це процес позбавлення суспільства від наслідків комуністичної ідеології, що розпочався в часу розпаду СРСР та активізувався під час в період Революції гідності і після неї. 9 квітня 2015 року Верховна Рада України прийняла 4 закони про декомунізацію, а 21 травня 2018 року закони вступили у дію. Таким чином розпочалася широка реформа, наслідком якої є очищення публічного та громадського простору від символіки часів СРСР, відхід від радянського минулого та його переосмислення.

Перейменування проходило на підставі проведення громадських слухань і подання пропозицій до парламенту органами самоврядування та місцевим адміністраціям. Після цього Верховна Рада упродовж 3 місяців перейменовувала населені пункти та райони. Якщо місцеві ради не подавали відповідні пропозиції, парламент приймав рішення про перейменування на підставі рекомендацій Українського інституту національної пам'яті. Частково ці очікування виправдалися й окремі населенні пункти України та вулиці дійсно повернули свої давні історичні назви. Проте стосовно перейменування інших було обрано інші засади і інші моделі [5].

За результати декомунізації станом на листопад 2018 року було перейменовано майже тисяча населених пунктів і близько 52 тисяч площ і вулиць (25 районів і 987 населених пунктів, 51 493 вулиці, провулки, площі й інші об'єкти топоніміки) [5]. Якщо говорити про топонімічні зміни, то декомунізація торкнулася передусім годоніміки та ойконіміки, які була найбільш завантажені ідеологічно.

Викладений матеріал дозволяє зробити наступні висновки. На основі існуючої топоніміки можна виділити сім етапів її формування: дописьменний, античний, слов'янський, тюркський, колонізаційний, радянський та декомунізаційний. Якщо перші чотири етапи були

пов'язані з міграціями різних груп населення (племен, етнічних груп), то останні три мають відношення до процесів державотворення. Останній етап, який набув великого масштабу в 2015 році у зв'язку з прийняттям так званого “декомунізаційного” пакету законів триває й зараз.

Література:

1. Гоманюк М. Декомунізаційні моделі перейменування населених пунктів Півдня України (на прикладі Херсонської області) / Гоманюк М. // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Географічні науки”, Випуск №6. – 2017. – С.30-37
2. История городов и сел Украинской ССР. Херсонская область / [под ред. Мельникова А.Т.]. – К.: Институт истории Академии наук УССР, 1983. – 668 с.
3. Лиховид О. Скадовськ: місто, порт, курорт. / Лиховид О. /– Скадовськ, 2004. – 256 с.
4. Пасик Я. Калининдорфский еврейский национальный район / Пасик Я. / Еврейские земледельческие колонии Юга Украины и Крыма. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://evkol.ucoz.com/kalinindorf.htm>
5. Перелік нових і старих назв населених пунктів / Офіційний сайт Українського інституту національної пам'яті. – Режим доступу: <http://www.memory.gov.ua/page/perelik-novikh-i-starikh-nazv-naselenikh-punktiv>
6. Янко М.Т. Топонімічний словник-довідник Української СРСР / Янко М.Т. / К.: Радянська школа, 1973. – 180 с.

Грицай В.І.

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Туризм є одним з важливих соціально-економічних явищ сучасності, який надає позитивний вплив на соціально-економічне зростання і зайнятість в країні. Динаміка соціально-економічного розвитку як окремих регіонів, так і в цілому країні, нерозривно пов'язана з використанням інновацій різного ступеня інтенсивності і направленості в різні сфери людської життєдіяльності.

Загальноприйнятого, єдиного трактування терміна «інновація» не існує. Дослівний переклад слова «innovation» на українську мову означає: нововведення, новаторство, інновація, новинка, новація.

Термін «інновація» вперше ввів в економічний «обіг» австрійський вчений Йозеф Шумпетер (1912 р.). Вчений трактував його досить широко: як «засіб підприємництва для підвищення прибутку». У 1930-х рр. Шумпетер це трактування конкретизував: «інновація – зміна для використання і впровадження нових видів споживчих товарів, нових